

Elizabeta Serdar
Hrvatski školski muzej
Zagreb

UDK/ 069 (497.5 Zagreb). 02 : 37
37 (497.5) (091)

Primljeno: 2003. godine
Stručni članak / Professional paper

PRINOS HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA RAZVITKU HRVATSKOGA ŠKOLSTVA

Hrvatski školski muzej jedina je muzejska ustanova specijalizirana za područje školstva i prosvjete u Hrvatskoj. Autorica u radu prati različite oblike djelatnosti koje potvrđuju važno mjesto i ulogu ovoga muzeja u prinosu razvitku hrvatskoga školstva. Tako je istaknuta njegova bogata izložbena djelatnost – od priređivanja izložaba iz povijesti školstva, izložaba suvremenih tema i predstavljanja inozemnih sustava. Muzej ima razvijena različita područja muzejske pedagogije od svojega osnutka, u novije doba osnažuje izdavačku djelatnost, a veliku vrijednost predstavlja i davanje stručne pomoći pojedincima i ustanovama.

Ključne riječi: Hrvatski školski muzej (Zagreb), školstvo, povijest školstva, Hrvatska

Hrvatski školski muzej (HŠM) jedini je muzej u Hrvatskoj usko specijaliziran za područje školstva. Iako su muzeji ustanove koje pripadaju području kulture, u ovom je slučaju, zapravo, riječ o ustanovi kojoj je djelokrug, tj. uža specijalnost, područje školstva, pa ga upravo zbog toga možemo i odrediti između kulture i prosvjete (što nerijetko u mnogih stvara zabunu). Javna je ustanova koja obavlja muzejsku djelatnost koja obuhvaća: *skupljanje, evidentiranje, sistematiziranje u zbirke, čuvanje te trajno zaštićivanje muzejske građe i muzejske dokumentacije te arhivskog gradiva i knjižne građe iz povijesti i sadašnjosti odgoja, izobrazbe i školstva Hrvata i u Hrvatskoj; stručno i znanstveno proučavanje muzejske građe i druge građe (u Muzeju i izvan njega) radi*

Učenici za posjeta Školskoj učionici potkraj XIX. stoljeća

Predstavljanje Hrvatskoga školskog muzeja u Bad Leonfeldenu, 2001.

valjane stručne obrade muzejskih predmeta i muzejske dokumentacije te radi istraživačkog rada na području pedagoške historiografije, kulturne povijesti i hrvatske muzeologije; neposredno i posredno predočavanje javnosti, stalnim i povremenim izložbama, rezultata stručnog i znanstvenog rada s područja povijesti i sadašnjosti odgoja, izobrazbe i školstva Hrvata i u Hrvatskoj te objavljivanje podataka i spoznaja o muzejskoj građi i muzejskoj dokumentaciji stručnim, znanstvenim i drugim obavijesnim sredstvima; pružanje usluga korisnicima muzejske građe i muzejske dokumentacije te arhivskog gradiva i knjižne građe; organiziranje edukativnih programa i programa za slobodno vrijeme djece i mladeži; promicanje muzejske struke suradnjom s muzejskim, odgojno–izobrazbenim i drugim ustanovama i organizacijama kao i afirmiranim stručnjacima u zemlji i inozemstvu radi unapređivanja rada, organiziranja i razmjene pojedinih programa te ostvarivanja zajedničkih akcija...¹⁾

Posebnost je ove ustanove i u tome što kao jedina pokriva područje cijele Hrvatske, ali joj prava i dužnosti osnivača obavlja Grad Zagreb: *Prava i dužnosti osnivača Muzeja obavlja Grad Zagreb na temelju rješenja Ministarstva kulture i prosvjete Klasa: 023–03/94–01–62, Ur. Broj: 532–03–3/3–94–01, od 10. veljače 1994., u skladu sa člankom 78., stavkom 3. Zakona u ustanovama. Muzej je pravni sljednik društvene pravne osobe, organizacije kulture Hrvatski školski muzej koju je osnovao Narodni odbor grada Zagreba Rješenjem o preuzimanju ustanove Hrvatski školski muzej u Zagrebu od Pedagoško književnog zbora u Zagrebu broj 2596–IV–7–1953 Od 18.7.1953. i broj 0471–14477/5–1961 od 14.7.1961. Hrvatski školski muzej postoji od 1901., kada ga je osnovao Hrvatski pedagoško književni zbor.²⁾*

Od osnutka 1901., zapravo, ima složene zadatke. Iako osnovan kao muzej, on pokušava imati dvojaku ulogu – i kao ustanova koja će se baviti povijesću te za budućnost prikupljati i obrađivati zbirke vezane uz školstvo, ali i kao ustanova koja posreduje između proizvođača koji opskrbljuju škole (u početku samo pučke) i škola. Stoga će i biti organiziran u dva odsjeka – *Historijski* i *Moderni* što će pokušati objasniti njegovu ulogu. U *Historijskom* odsjeku prikuplja se građa u zbirke:

1. *školske knjige i časopisi, učila, školski zakoni, propisi, nacrti, statistički podaci, programi, slike i sve što je karakteristično za prošlost našega pučkog školstva;*
2. *književni rad hrv. pučkih učitelja od najstarijih vremena do danas;*
3. *domaći izumi koji se odnose na pučku školu;*

---

¹⁾ Statut Hrvatskoga školskog muzeja. Zagreb, 2000., članak 2, 14

²⁾ Isto, članak 3

4. različiti predmeti koji su u savezu s pučkom školom svih vremena, kao što su: slike znamenitih ljudi za školstvo, negdašnje nošnje učitelja, spomen–predmeti na znamenite učitelje, spomenice, rukopisi, medalje, pečati, diplome, dekreti, priznanice, školske zastave, zbirke starinskih crkvenih i školskih pjesama, pravila i radovi hrv. učitelj. društava itd.³⁾

U Modernom se odsjeku, posredovanjem različite građe, prikazuje tadašnje uređenje pučkih (nižih i viših), učiteljskih i stručnih škola prema tadašnjim nastavnim predmetima: vjeronauk, početna stvarna obuka, jezična obuka, računarstvo i geometrijsko oblikoslovlje, zemljopis, povijest, prirodopis, fizika i kemija, krasopis, risanje, pjevanje i glazba, gimnastika, gospodarstvo i kućanstvo, muški ručni rad, ženski ručni rad te posebna područja kao što su: humanitarno–uzgojni zavodi, knjižnica za mladež, pedagogija, stručne škole, uzgojne igračke i povremena izložba učila.⁴⁾

U godinama koje će uslijediti težište njegova rada u muzejskoj djelatnosti bit će na prikupljanju, zaštiti, obradi, izlaganju i objavljivanju podataka vezanih uz građu s područja školstva koju čuva.

Danas se opet vraćamo njegovoj u početku zamišljenoj koncepciji kakvu zapravo imaju sve muzejske ustanove u Hrvatskoj, a određuje ih i Zakon o muzejima iz 1998. koji je na snazi. Djelujući gotovo posve i jedino u XX. stoljeću, Hrvatski školski muzej svojom je djelatnošću ostvario snažan prinos hrvatskomu školstvu.

PRIREĐIVANJE IZLOŽABA S PODRUČJA POVIJESTI ŠKOLSTVA

Hrvatski školski muzej je do danas priredio tristotinjak tematskih izložaba među kojima je najveći broj onih koje su obradile određene segmente povijesti hrvatskoga školstva i predstavile najistaknutije likove, ustanove i institucije vezane uz naše školstvo i prosvjetu. Npr.: 1948. *Život i rad Davorina Trstenjaka*, 1956. *Nastava crtanja u Hrvatskoj*, 1958. *Školstvo u Hrvatskoj u 18. i 19. st.*, 1961. *Glumačke škole u Hrvatskoj*, 1965. *Obrazovanje odraslih u Hrvatskoj*, 1968. *Razvoj muzičkoga školstva u Hrvatskoj*, 1979. *Marija Jambrišak – život i djelo*, 1981. *Milka Pogačić – život i djelo*, 1987. *380 godina Klasične gimnazije u Zagrebu*, 1993. *111 godina Škole primijenjene umjetnosti i dizajna* i druge.⁵⁾ Zasiurno su sve dobro istražene i obrađene povijesne teme

---

³⁾ Medved, J. (prir.): *Hrvatski školski muzej – njegov postanak i uređenje*, HPKZ, Zagreb, 1902.

⁴⁾ Isto

⁵⁾ Dokumentacija o izložbama HŠM–a vođena kao zasebna cjelina s dokumentiranim važnijim podacima o izložbi (autori, posjeti, katalogi, press–clipping i sl.) od 1955. godine nadalje.

Predstavljanje Muzeja na dječjem odjelu Knjižnice M. Držića u Zagrebu, 2001.

Djeca Bolnice za kronične bolesti dječje dobi iz Gornje Bistre u likovnoj radionici, uz izložbu *Cvijet u školi* u Hrvatskome školskom muzeju 1997.

bile uvijek dobar putokaz i pokazatelj u traženjima novih, boljih i naprednijih rješenja u uvjetima u kojima se školstvo u određenim razdobljima nalazilo.

IZLOŽBE SUVREMENIH TEMA

Među priređenim izložbama bilo je, naravno, i onih koje nisu imale povijesnu tematiku, koje su, kao i u vremenu kada je muzej nastao, pokušavale biti spona između različitih ustanova, institucija ili osoba koje sudjeluju u sustavu školstva. To su često povezivanja proizvođača opreme, izdavača udžbenika i literature za djecu ili predstavljanje pojedinaca čiji je rad vezan uz djecu i škole. Tako je u Muzeju mogao biti praćen napredak u opremanju škola nastavnom opremom – 1969. godine priređena je izložba *Suvremena nastavna sredstva i školska oprema*, 1986. *Izložba Kompjutori u obrazovanju*, 1998. *Suvremena nastavna oprema i učila*. Izdavači su često predstavljani izložbama, primjerice – 1957. *Izložba inozemnih i domaćih pedagoških časopisa*, 1967. *Udžbenici, priručnici, nastavna pomagala “Školske knjige”*, 1975. *Četvrt stoljeća “Školskih novina”*, 1979. *25 godina “Modre laste”*, 1981. *Izdavačka djelatnost Hrvatskog pedagoško–književnog zbora...*

PREDSTAVLJANJA INOZEMNIH SUSTAVA

Česta su i predstavljanja drugih okružja, drugih zemalja, njihovih školskih sustava te kompariranje s našima, radi traženja boljih rješenja i unapređenja školstva. Godine 1972. *Obrazovanje u SAD*, 1978. *Izložba sovjetske knjige*, 1991. *Bilo jednom... švedske knjige za djecu – nekada i danas*, 1994. *Suvremeni austrijski udžbenici...* 1996. *Likovni radovi djece Kyota – grada prijatelja Zagreba...*

PODRUČJE MUZEJSKE PEDAGOGIJE

Hrvatski školski muzej jedan je od prvih u Zagrebu, tj. u Hrvatskoj koji osjeća važnost i muzejske pedagogije. Različitim oblicima rada s djecom od predškolske, preko osnovnoškolske, pa sve do osoba treće životne dobi, uključuje se, zapravo, u sustav odgoja i izobrazbe. Najviše pozornosti, upravo zbog svoje specijaliziranosti, posvećuje studentima pedagoških usmjerenja, tj. pedagogije. U suradnji s Odsjekom za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Katedrom za povijest pedagogije te s Učiteljskom, ranije Pedagoškom akademijom, redovito su održavani kontakti i upoznavanja studenata sa zbir-

kama Muzeja i u vrijeme kada za to nisu postojali uvjeti – nije postojao stalni postav, ali su kustosi iz zbirka priređivali izbor građe koja je bila predstavljena studentima.

Uz tematske izložbe razrađuje se poseban pristup posjetiteljima među kojima istaknuto mjesto zauzimaju učenici. Jedan od osnovnih zadataka je u učenika razvijati potrebu uporabe kulturnih sadržaja i očuvanja kulturne baštine.

Ponekad im nudimo gotovo izravno uključivanje u nastavne planove i programe, kao što je to bilo 1989. u suradnji s tadašnjim SIZ–om odgoja i obrazovanja općine Centar (u kojoj je smještena većina zagrebačkih muzeja), kada je prema tadašnjem nastavnom planu i programu Muzej ponudio odvijanje pojedinih nastavnih jedinica u svojim prostorima⁶⁾. Pri takvim posjetima povezana je suradnja stručnih djelatnika muzeja s učiteljima, odnosno profesorima. Naime, samom posjetu učenika trebala bi prethoditi njihova zajednička temeljita priprema.

Posebnu pozornost muzej želi posvetiti i osobama sa smetnjama u razvoju, ali doista nema uvjete za takav rad (arhitektonske barijere, premalo prostora i stručnog osoblja). Ipak, i u tako nemogućim uvjetima, ostvareni su vrijedni projekti. Primjerice, 1992. godine izvršene su pripreme u Centru Goljak – intervjui, snimanja rada djece i profesora te likovne radionice. Nakon što su radovi djece Centra prošli prosudbenu komisiju, sudjelovali su na izložbi *Papir, boje, kist i rat*. Djeca su bila u posjetu muzeju, a njihovi su radovi dobili visoka priznanja na *Međunarodnoj izložbi dječjeg likovnog stvaralaštva* u Lidicama (Češka).

Nerijetko Muzej izlazi iz svojih prostora kako bi se predstavio, odlazi u knjižnice, škole, bolnice. Svrha je takvih *gostovanja* zainteresirati djecu da nakon toga posjete muzej ili, u drugom slučaju, djelić muzeja iznijeti i predstaviti onima koji nikako nisu u mogućnosti posjetiti ga.⁷⁾

Sputan usudom koji prati ovako *male*, usko specijalizirane muzeje, na području muzejske pedagogije uspješno slijedi domaća i europska zbivanja, a nerijetko je i sam pokretač novih rješenja i inicijator razmjena iskustava stručnjaka koji se bave područjima odgoja i izobrazbe. Tomu je možda razlog i činjenica što su u muzeju radile osobe s posebnim interesom za pedagogiju, u vrijeme kada muzejska pedagogija nije bila službeno priznata zakonom koji

---

⁶⁾ U Vodiču kroz muzeje i galerije Zagreba za nastavnike osnovnih škola HŠM je punudio obradu nastavne jedinice o Mati Lovraku jer je u muzeju pohranjena njegova ostavština.

⁷⁾ U sklopu projekta Sekcije za muzejsku pedagogiju i muzejsku akciju *Cvijet 1997.*, muzejski pedagog sa stručnim suradnicima održao je radionicu i predstavljanje muzeja djeci stacioniranoj u bolnici na Srebrnjaku.

Djeca za posjeta izložbi *Moj konjić ima krila: austrijske knjige za djecu* u Hrvatskome školskom muzeju, 1992.

je regulirao muzejsku djelatnost. Već su prvi kustosi ovoga muzeja ujedno i učitelji, profesori koji su povezivali različite struke, prožimali stečena iskustva i pronalazili sponu između njih. To su Ivan Martinović, Josip Medved, Klotilda Cvetišić.⁸⁾ I kasnije će muzej imati sreću da u njemu rade osobe s posebnim zanimanjem za pedagogiju, iako niti danas nema muzejskog pedagoga, makar je to Zakonom o muzejima predviđeno. Istina, među popisom zaposlenika nailazimo na Dragana Švacu koji je od 1973.–76. bio službeno muzejski pedagog. Ipak, iako kao kustosi, odnosno ravnatelji, svoj su velik prinos na ovom području dali dr. Antun Bauer (1952.–66.), dr. Lelja Dobronić (1964.–67.), mr. Viktorija Durbešić (1981.–1991.), Ivan Vavra (1976.–2000.) kao i svi stručni djelatnici koji sada rade u Muzeju.⁹⁾

Hrvatski školski muzej je 1980. bio organizator savjetovanja i izdavač zbornika *Odgojna i obrazovna djelatnost muzeja*¹⁰⁾. Na savjetovanju muzejskih pedagoga *Zadaci javnog djelovanja muzeja* koje je 1985. održano u Novom

---

⁸⁾ Pleše, Branko: *Sedamdeset godina Hrvatskog školskog muzeja: 1901.–1971.*, HŠM., Zagreb, 1971.

⁹⁾ Gaćina Škalamera, Sonja: *Stručni djelatnici Hrvatskoga školskog muzeja 1901.–2001.*, u Hrvatski školski muzej 1901.–2001., Hrvatski školski muzej, Zagreb, 2001.

¹⁰⁾ U ovom zborniku prilozi tridesetak izlagača podijeljeni su u nekoliko skupina: a) opća metodološka pitanja, b) kadrovi, prostor i oprema, c) nastavna područja, d) iskustva nastavnika, e) bibliografija.

Sadu, djelatnica muzeja sudjeluje u radu i danas aktualnom temom koju je obranila i za stručno zvanje.¹¹⁾

I nakon toga HŠM sudjeluje u radu zagrebačkih muzeja na muzejskoj pedagogiji, posebice na projektima pokrenutim u povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja. Projekti su započeli 1996. edukativnom i nagradnom igrom *Što je u muzeju oduševilo Baltazara?* te se od tada kontinuirano odvijaju svake godine s novom zajedničkom temom. Kada je 1999. tema bila *Od...do...*, voditeljica je Elizabeta Serdar, odnosno Hrvatski školski muzej.¹²⁾

Zajednički projekti, redoviti sastanci osoba okupljenih oko muzejske pedagogije u kojima od početka sudjeluje i Hrvatski školski muzej, rezultirali su i stvaranjem posebne Sekcije pri Hrvatskom muzejskom društvu. Svakako su najvažniji uspjesi Sekcije priznavanje i prvi put unošenje stručnoga zvanja muzejski pedagog u novi Zakon o muzejima te kontinuitet na zajedničkim odgojno–izobrazbenim projektima. Godine 2001. Muzej aktivno sudjeluje u radu i *I. Skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem* u Puli.

IZDAVAČKA DJELATNOST

Svojom izdavačkom djelatnošću u određenim razdobljima Hrvatski školski muzej je također dao važan prinos hrvatskom školstvu. Valja izdvojiti izlaženje *Zbornika za historiju (povijest) školstva i prosvjete* koji je izlazio od 1964. u suradnji s Ljubljanskim i Beogradskim muzejom sve do 1991. (24 sve-ska). Nažalost, izdavačka djelatnost uz izložbe bila je prethodnih godina vrlo skromna zbog uvijek prisutnih financijskih poteškoća. Upravo taj dio djelatnosti trenutačno znatno osnažuje. Uz sve tematske izložbe priređuju se primjereni katalogi, a stalni postav predstavljen je bogatom publikacijom.¹³⁾

STRUČNA POMOĆ POJEDINCIMA I USTANOVAMA

Uz vlastitu izdavačku djelatnost, muzej pruža i svoje stručne usluge (uvide u zbirke, pripremu građe, ekspertize) korisnicima, pojedincima ili dru-

---

¹¹⁾ Elizabeta Serdar: *Osobe (učenici) sa smetnjama u razvoju u muzeju*, Novi Sad, 1985.

¹²⁾ Te godine u projektu sudjeluju 22 ustanove, a Hrvatski školski muzej priređuje izložbu *Od pločice do kompjutora* te niz radionica i igraonica u kojima zajednički sudjeluju djeca i osobe treće životne dobi.

¹³⁾ Publikacija *Hrvatski školski muzej 1901.–2001. Stalni postav*, Zagreb, 2001. donosi, uz kataloške opise svih eksponata postava (njih oko 1000), i povijesne bilješke uz velik broj izložaka. Tu su opsežni tekstovi uvodnih cjelina, tekst o osnutku i razvitku muzeja, popis stručnih djelatnika muzeja, popis svih dosadašnjih izložaba i popis izdanja. Publikacija je bogato ilustrirana s oko 200 ilustracija u boji.

gim ustanovama, često drugim izdavačkim kućama, primjerice izdavačima školskih udžbenika. Često pomaže školama u istraživanju njihove povijesti, prikupljanju građe vezane uz njihovu povijest ili pomoć pri očuvanju kulturne baštine. Tako je, primjerice, pružena stručna pomoć u istraživanju prinosa pojedinih osoba razvitku školstva (Ljudevita Modeca u Križevcima 1974. godine, Marije i Skendera Fabkovića u Samoboru 1975., Ivka Radovanovića u Splitu i Hvaru 1986., Valentina Puževskog u Križevcima 1991. ...). Pružena je stručna pomoć pri obilježavanju 111 godina Škole primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu 1994., stote obljetnice *Školskog foruma* u Zagrebu 1995., 120 godina OŠ Petra Zrinskog u Zagrebu 1995., Klasične gimnazije Zagrebu 1997. u povodu 390. njezine obljetnice, pri stotoj obljetnici školske zgrade OŠ Dragojle Jarnević u Karlovcu 1996.... Gimnaziji u Požegi izrađen je elaborat o preventivnoj zaštiti i smještaju školskih zbirka u novu školsku zgradu koja je u izgradnji. Istodobno je u suradnji priređena izložba u povodu 300. obljetnice Gimnazije.¹⁴⁾

Posebnu vrijednost i pomoć svim studentima pedagoških usmjerenja svakako predstavlja *Pedagoška knjižnica Davorina Trstenjaka* koja djeluje pri Hrvatskom školskom muzeju i mogućnost uporabe njezina bogatog fundusa. Knjižnicu s oko 40 000 svezaka godišnje posjeti više od 600 korisnika koji za različite potrebe rabe oko 1500 naslova. U svakom trenutku im je dostupan fondus knjižnice jer se knjige i periodika rabe samo u vlastitoj čitaonici.

Navedenim različitim oblicima rada Hrvatski školski muzej cijelo je XX. stoljeće aktivan sudionik razvitka hrvatskoga školstva.

ZADAĆA U NOVOM STOLJEĆU

Ovisno o kvaliteti programa koje će Hrvatski školski muzej u budućnosti predlagati, o prepoznavanju vrijednosti u njima onih koji o tome odlučuju, nastaviti će svoju ulogu u promicanju i razvitku hrvatskoga školstva. Za sada, uz redovite djelatnosti, godišnje prijedloge programa podržava u najvećem postotku Gradski ured za kulturu – Zagreb, a zatim Ministarstvo kulture RH. S obzirom na specijalizaciju muzeja, veći udio u financiranju svakako bi trebalo dati Ministarstvo prosvjete i športa i Gradski ured za obrazovanje i šport.

---

¹⁴⁾ Petris–Martinčić, R.; Serdar, E.: *Iz povijesti škole u 111 godina Škole primijenjene umjetnosti i dizajna*. HŠM;ŠPUD, Zagreb, 1994.; *100 godina "Školskog foruma" Izidora Kršnjavija* (Lukšić, T.), MGC Muzej Mimara, Zagreb, 1995.; Rapo, V.: *120 godina OŠ Petra Zrinskog*, Zagreb, 1995.; *100. obljetnica OŠ Dragojle Jarnević*, OŠ Dragojla Jarnević, Karlovac, 1996.; Rapo, V.; Serdar, E.: *Iz povijesti Klasične gimnazije u Zagrebu (1607.–1997.)*, Klasična gimnazija, Zagreb, 1997.; Rapo, V.; Serdar, E.: *Tri stoljeća za treće tisućljeće*, Gimnazija u Požegi, Požega 1999.

LITERATURA:

1. Dobronić, L.: *Suradnja muzeja sa školama*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, 2., Zagreb, 1952.
2. *Hrvatski školski muzej 1901.–2001.*, Stalni postav, HŠM, Zagreb, 2001.
3. Medved, J. (prir.): *Hrvatski školski muzej – njegov postanak i uređenje*, HPKZ, Zagreb, 1902.
4. *Odgovna i obrazovna djelatnost muzeja*, HŠM, Zagreb, 1980.
5. Pleše, B.: *Sedamdeset godina Hrvatskog školskog muzeja: 1901.–1971.*, HŠM, Zagreb, 1971.
6. *Vodič kroz muzeje i galerije Zagreba za nastavnike osnovnih škola*, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1989.
7. *Zadaci javnog djelovanja muzeja*, Spona, 27–28, Društvo muzejskih radnika SAP Vojvodine, Novi Sad, 1985.

CONTRIBUTION OF THE CROATIAN SCHOOL MUSEUM TO THE DEVELOPMENT OF THE CROATIAN SCHOOL SYSTEM

(Summary)

The Croatian School Museum is the only museum in Croatia specialising in the field of school system and schooling. Although museums as institutions normally belong to the field of culture, in this case it is an institution specialising in the school system and schooling, and as such has its place between culture and education.

Another unique feature of this institution is that it covers the entire Croatian territory, although the City of Zagreb functions as the founder thereof, assuming all corresponding rights and obligations.

Since its establishment in 1901, the Croatian School Museum performs very complex tasks. Although it was established as a museum, it has a double role – as an institution dealing with history and collecting and studying the archival material for the future, but also as an institution mediating between school material suppliers (in the beginning only for primary schools) and the schools themselves. The Museum is organised in two departments – the Historical and the Modern. In the future, the Museum will focus on the activities of collecting, conserving, studying, displaying and publishing the information related to the material kept by it. Having been active in the 20th century, the Museum made a considerable contribution to the development of the Croatian school system.

The Croatian School Museum has prepared around 300 exhibitions so far, most of them dedicated to certain segments of the history of the Croatian school system and presenting the most prominent persons and institutions in our school system and education (Drawing Teaching in Croatia, Schooling in Croatia in the 18th and 19th Centuries, Adult Education, Technical Education in Primary Schools, Computers in Education, Milka Pogačić, 85th Anniversary of the Association of Pedagogy and Literature, etc.). All these well-researched and deeply studied topics from the past have always provided a signpost and guide in search of new, improved and more sophisticated solutions in certain circumstances, in which the school system was in different periods of time. Among the exhibitions prepared there are obviously those which were not dedicated to the historical topics, which tried to make a bridge between various institutions or persons participating in the school system, which was also the case in the period when the Museum was established. These are mostly connections between equipment manufacturers and schoolbook and children's book publishers, or presentations of individuals whose work is related to children and schools. There are also presentations of other regions, other countries, their school systems as well as comparisons with our school system in order to find better solutions for the improvement of schooling.

The Croatian School Museum is one of the first institutions in Zagreb and in Croatia which attaches special importance to museum pedagogy. With its various forms of work with pre-school and primary school children but also with adults and the elderly, the Museum is actually included in the system of education. Due to its specialisation, it pays most of its attention to the students of pedagogical sciences, i.e. pedagogy. Apart from thematic exhibitions, it develops a special approach to its visitors, the school children being the most important among them. The Museum sometimes offers them almost a direct inclusion into teaching plans (curricula) and programs, and it often leaves its premises to make a presentation. Cooperation with schoolteachers and professors is also very important. In 1980 the Museum organised the seminar *The Role of Museums in the Reform of Education* and continued to cooperate with other museums in Zagreb regarding the discipline of museum pedagogy, which resulted in the formation of a separate department within the Croatian Museum Society.

With its publishing activities in certain periods the Museum made a considerable contribution to the Croatian school system. Important publications include *The Anthology of School and Education*, a periodical dedicated to the history of schooling and education, which was published in the period from 1964 till 1991 in cooperation with the Museum of Ljubljana and the Museum of

Belgrade (24 volumes). Unfortunately, the publishing activity in relation to the exhibitions is very limited in scope because of continually occurring financial difficulties. We hope that this part of our activities will be intensified in the near future.

Apart from our own publishing activities, the Museum also offers consulting services (insights into collections, preparation of material, expertise studies) to users, publishing houses and schoolbook publishers.

With the above listed forms of work, the Croatian School Museum has been an active participant in the development of the Croatian school system since the beginning of the 20th century.